

**Den styrkede læreplan
for
børnehaven
Krudthuset
2021**

Præsentation af de fysiske rammer og den overordnet pædagogik

Krudthuset er en integreret daginstitution, med vores 17 stuer er vi en del af Børnebyen på Christianshavn. Vi er ét samlet hus på to matrikler opført i 2016. I hver afdeling er der en vuggestue og en børnehave grupper. I midten af huset ligger den fælles legeplads med mange små kroge, terrasser og indhak, med plads til rolle- leg og fordybelse.

Vi benytter udendørs arealerne året rundt. I forbindelse med Corona restriktionerne har det været nødvendigt at inddele legepladsen i små adskilte rum. Her er vi blevet optaget af vigtigheden af gangsaftaltelse af aktiviteter og lege samt voksenpositionering i forhold til børn i udsatte positioner.

I hjertet af Krudthuset forbinder køkkenet (Kabyssen) og restauranten (aktivitetsrummet forbundet med køkkenet) begge afdelinger. Vi er optaget af at integrere køkkenet som en væsentlig del af Krudthuset og som en aktiv medspiller i den pædagogiske hverdag. I restauranten er der et børnekøkken, hvor børnene kan se ind til det store køkken. I børnekøkkenet har børnene mulighed for at lave deres egen eftermiddags mad, bage brød mv.

Vi udfordrer børnenes madmod, ved at præsentere dem for forskellige smage og konsistenser. Gennem aktiviteter arrangeret mellem køkkenet og medarbejderen arbejder vi med at inddrage børnene i forberedelse af maden. Vi arbejder med måltidet som et fælles tredje, hvor de voksne er bevist om læringsrummet. Vi ønsker at børnene i måltidssituationen, er i dialog med hinanden og den voksne er en vigtig rolle model i denne proces. Børnene skal gennem sproglig udvikling og selvhjulpethed opleve madmod og nærvær.

Krudthuset er optaget af at arbejde ud fra en forankret grundforståelse af, at vi er ét samlet Krudthus. Hele huset arbejder med at tydeliggøre og synliggøre den pædagogiske praksis, så vi sammen skaber et forankret fællesskab i pædagogikken, medarbejdergruppen og i forældregruppen.

I Krudthuset arbejder alle stuer med at lave en ugentlig pædagogisk planlægning, denne tydeliggøres ligeledes ud til forældrene. På den måde forankrer vi det pædagogiske indhold på stuerne og skaber en grundforståelse i hele huset af vores fælles pædagogiske fokusområder. I denne grundforståelse sikre vi en tydelighed og en genkendelighed i overgangsarbejdet fra vuggestue til børnehave. Den glidende overgang skaber tryghed og giver børnene det gåpåmod det kræver at skulle træde ind i nye rammer.

I Krudthuset er vi optaget af at arbejde os ind i principperne fra den ny styrket læreplan og hvilken betydning arbejdet med læreplanen har for børnenes udviklings- og læringsmuligheder. Vores fokus er læring gennem hele dagen, selvhjulpethed, den daglige opdeling af børnene i behovs grupper, og arbejdet med rum og læring.

I Krudthuset arbejder vi for, at alle børn får en vuggestue- og børnehavetid, som er lærerig, sjov og tryk. Børnene er omgivet af engagerede voksne, som skaber rammerne for, at børnene kan udforske verden omkring sig, forme venskaber og fordybe sig i leg.

Krudthusets DNA:

- Vi har fokus på det enkelte barns behov og udvikling
- Vi er nærværende, fleksible og understøtter børnene
- Vi laver aktiviteter i store og små grupper, som styrker det enkelte barns og fællesskabets udvikling
- Vi giver børnene mulighed for at fordybe sig og følge egne spor

Læring gennem hele dagen:

I Krudthuset arbejder vi os ind i processen at inddrage børnene i dagens overgange og rutiner. Vi er i proces om at skabe sammenhæng i overgange og i disse medinddragelse af børnene. Vi arbejder med grundforståelsen af, hvor vigtigt det er at børnene i et stort omfang deltager i de praktiske opgaver. Via dialog og handling sammen med børnene, har vi fokus på at børnene med hjælp fra en voksen selv henter mad, tørre borde af, kravle op på stolen, hælde af små vandkander og smider skrald i skraldespanden. På den måde oplever børnene blandt andet gennem ansvar at have betydning for fællesskabet.

Selvhjulpenhed:

Vi ser selvhjulpenhed som et dynamisk samspil imellem voksne og børn og som giver barnet mulighed for at udvikle sig kognitivt og motorisk. Vi arbejder med at selvstændiggøre børnene og styrke deres erfaringsramme ud fra deres eget udviklingsstrin. Det er derfor altid med et børneperspektiv og via dialog vi opfordrer og understøtter barnet. De voksne er altid opmærksomme på at barnet er en del af fællesskabet, selvom barnet gør noget andet end det det skal.

Behovs grupper:

I den ugentlige pædagogiske planlægning af indholdet for aktiviteterne, arbejder vi med at inddele børnene i små grupper efter børnenes behov og muligheder for udvikling. Behovsgrupperne tilgodeser de enkeltes børns særlige behov og udfordringer. Behovsgrupperne giver i højre grad mulighed for at målrette, udfordre og understøtte aktiviteterne og læringsmiljøerne for børnegruppen. Det kan f.eks. være en fælles pædagogisk opmærksomhed omkring fin eller grov motorisk udvikling, sproglig opmærksomhed eller at øve sig i at indgå i sociale relationer.

Rum og læring:

I krudthuset arbejder vi med en pædagogiske bevidsthed om hvad tydeligheden af legezoner gør for børnenes chance for at indgå og være aktivt deltagende i børnefællesskabet både socialt, kognitivt og motorisk.

Gennem indretning øver vi os i at skabe overskuelige, afgrænset oplevelse rum og tydelige legezoner for børnene. Vi er beviste om antallet af legezoner matcher det antal børn på stuen plus fire ekstra.

Vi er i en proces med at udvikle vores rum og indretning, så den i højre grad viser tydelige læringsmiljøer for børnene, via antal af legezoner, visualiseringer og animering. Vi arbejder os frem imod at vores legezoner bliver dynamiske læringsmiljøer via legetøj, billeder, animering, tæpper, så vi i højre grad har værktøjer til at understøtte leg og relations dannelse. For at skabe dynamiske læringsmiljøer kan vi f.eks. kalde dukkekrogen for lejligheden, biltæppet hedder byen.

Vi arbejder med bevidstheden om at der er en sanselig forskellighed i de legezoner vi tilbyder. For eksempel at alle børn har mulighed for at lægge sig på en madras/blødt tæppe for at tumle eller slappe af. Alle børn har mulighed for at "gemme sig", alle har adgang til bøger for at understøtte tidlig literacy.

Årshjul:

Arbejdet med den ny styrket læreplan samler os som hus, men udover dette arbejder vi i Krudthuset ud fra et fastlagt årshjul - dette for at skabe samhørighed, pædagogisk dynamik og inspiration på tværs af huset. Vi optaget af at arbejde ud fra et århjul der foruden at rumme de forskellige traditioner og mærkedage, rummer forskellige temaer der ruller gennem året. Vi er optaget af at have en systematik i arbejdet med årshjulet. Årshjulet binder os sammen ud fra et fælles pædagogisk afsæt, hvor vi i højre grad bliver nysgerrige på vores pædagogiske praksis. Indenfor hvert tema arbejder stuerne enkeltvis med et fælles tema og derudover arbejder stuerne også på tværs af afdelingen, med en aktivitet, et produkt, en udstilling, m.m. Vi er optaget af, at børn, medarbejdere og forældre oplever Krudthuset som ét samlet hus, der arbejder med et fælles pædagogiske fokus- en rød tråd der har rødder i den ny styrket læreplan, en fælles grundforståelse som giver en oplevelse af et pædagogisk fællesskab og samhørighed på tværs i hele huset.

Læreplanen er evalueret januar 2021 i tre forskellige temaer der alle kobler sig til anbefalingerne fra tilsynet 2020.

- Social udvikling
- Sprog og kommunikation
- Alsidig personlig udvikling

Temaerne er evalueret i samarbejde med medarbejderne ved personale møde januar 2021 og kvalificeret i pædagogisk udvalg 18 februar 2021.

Den styrket læreplan er gældende arbejdsplan for pædagogisk praksis.

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn har ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo.

Klyngens børnesyn er baseret på en forståelse af, at:

- Børns udvikling foregår i en vekselvirkning mellem deres egen og omverdenens aktiviteter, krav og forventninger.
- Børn er selvstændige individer, der aktivt bidrager til egen udvikling via relationer og samspil med omgivelserne.
 - En vigtig forudsætning for børns trivsel og udvikling er, at de gives rum for medbestemmelse og medansvar, så de kan få erfaring med at indgå i demokratiske processer.
- Børn har - fra de bliver født - brug for en tæt følelsesmæssig relation til voksne for at udvikle deres alsidige personlighed.
 - Det enkelte barn er unikt og har krav på at blive mødt med respekt for sin person og baggrund.
- Børn er født med mange potentialer og med lyst til at lære og udforske verden.
- Børn samarbejder som udgangspunkt altid med de voksne, og det er de forsøger altid at gøre deres bedste.
 - Det er den voksnes opgave at gøre det muligt for barnet at samarbejde.

Børnesynet skal afspejles i alle sammenhænge, fra modtagelse af barn og forældre til konflikthåndtering, tilrettelæggelse af projekter og aktiviteter, dialog med og om børn - og til alt hvad man foretager sig for og med børnene.

Synet på barnet er afgørende for den forståelse, vi bygger vores handlinger på. Derfor er det afgørende, at børnesynet og de pædagogiske pejlemærker inddrages i de daglige refleksioner og faglige drøftelser. Det kræver at vi løbende udfordrer hinanden på vores forforståelse.

2. Leg

Legen har værdi i sig selv og er afgørende for barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

”Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres og gives betydelig plads i hverdagen i dagtilbuddene. Det pædagogiske personale har samtidig et ansvar for at have en opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig.” (*Master for styrket læreplan, 2018*)

- Legen er barnets dominerende virksomhed¹.
- Legen er grundlæggende for barnets udvikling og understøtter fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet m.m.
- Legen giver børnene mulighed for at øve sig i at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter og dermed deltage i demokratiske processer.
- Balance mellem børneinitierede, voksenstøttede og vokseninitierede lege har afgørende betydning for, om der er en god eller en fremragende kvalitet² i barnets dagtilbud.
 - Børneinitieret leg³ skal understøttes af indretning og animering⁴, der giver mulighed for at børnene selv kan igangsætte lege
 - Opmærksomhed på indretning – herunder af legezoner - er afgørende for, hvordan børnene kan etablere legefællesskaber, hvor de kan være uforstyrrede i større eller mindre grupper.
 - I den voksenstøttede leg deltager de pædagogiske medarbejdere aktivt, for at hjælpe med at rammesætte, støtte og guide. Det er afgørende at være bevidst om sin rolle og formålet med sin deltagelse.
 - I den vokseninitierede leg er det den voksnes nærvær, der skaber mulighed for alle børns deltagelse. Den voksne skal støtte børnene i at rykke deres grænser, i at bidrage til udvikling af legene og i at være initiativtagere.

Det er afgørende for barnet, at de pædagogiske medarbejdere er nærværende, giver det tryghed, omsorg og udfordre både i voksen- og børneinitierede lege. Vi observerer aktivt børnenes lege og deltagelsesmuligheder, med henblik på at legefællesskaber blandt børnene kan udvikle sig.

¹ Vigotsky

² Brenda Taggart – excellent institutions

³ Børnenes selvorganiserede og spontane leg

⁴ Metode til gennem måden vi sammensætter og stiller remedierne klar - at guide børnene ind i legen.

3. Børnefællesskaber

Leg, dannelse og læring sker i socialt samspil med de øvrige børn og voksne. Børnefællesskabet har en afgørende betydning for, hvilke erfaringer det enkelte barn gør sig.

Alle mennesker har behov for at høre til i et fællesskab.

Børn der har svært ved at lege, har begrænsede deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

De pædagogiske medarbejdere skal derfor understøtte, at alle børn udvikler legekompeterencer og dermed bliver aktive medspillere i fællesskabet.

Børnene skal tilbydes læringsmiljøer, der danner grundlag for fællesskaber og for relationer i et inkluderende miljø, der forebygger eksklusion.

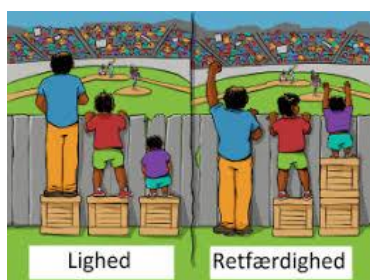
- Børnefællesskabet er afgørende for det enkelte barns trivsel, læring og udvikling.
- Børn er afhængige af den sociale relation for at kunne trives og opnå bekræftelse, anerkendelse og selvværd.
- Det er de pædagogiske medarbejders ansvar at tilrettelægge et læringsmiljø, der tager højde for og hensyn til både individets og fællesskabets aktuelle behov.
- Balancen mellem individ og fællesskab har betydning for, hvilke erfaringer det enkelte barn gør sig om sig selv og dets position i fællesskabet.
- Børnefællesskaber styrkes af at arbejde bevidst med opdeling af børnene i både større og mindre grupper i løbet af dagen

Udgangspunktet for opdeling af børnene, er altid en faglig refleksion over hvornår, hvordan og med hvilket formål:

- At give børnene erfaringer med både små og større grupper samt med at være sammen på tværs af alder, grupper, køn m.m.
- At planlægge målrettede pædagogiske aktiviteter ud fra børnesammensætningen
- At skabe rammen for en tættere og mere nærværende interaktion og dialog mellem børn og voksne
- At reducere konflikter

Arbejdet med børnefællesskaber skal have fokus på alle børns deltagelsesmuligheder. Ingen børn ønsker at være udenfor fællesskabet – og alle børn har ret til fællesskabet.

4: Dannelse og børneperspektiv

*Børn skal høres og tages alvorligt.
Barnet skal inviteres til at være aktivt deltagende og gennem medbestemmelse og medansvar få en forståelse for og erfaring med demokrati.*

Børn har ret til medbestemmelse.

Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde.

Dannelse er en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed som rettesnor for at kunne begå sig og handle som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske.

Børn skal opleve at have indflydelse på udformningen af deres dagligdag og aktiviteter, uanset baggrund, køn, alder og kultur. Hensigten er at medvirke til, at barnet udvikler selvstændighed og deraf lærer at tage medansvar og udvikle evne til at samarbejde og indgå i forpligtende fællesskaber, der på sigt vil give dem muligheden for at forfølge deres mål og drømme.

Barnet skal inviteres til at være aktivt deltagende, så det selv er med til at skabe læring og konkret deltagelse i demokratiske sammenhænge.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det i høj grad inddrager børnenes perspektiver, deltagelsesmuligheder og forskellige forudsætninger.

At give børn erfaring med demokrati og egen dannelse handler om at:

- Lytte til og efterspørge børnenes perspektiver samt at give mere plads til deres dagsorden
- Lære dem at lytte til andres perspektiver og håndtere de udfordringer det kan give, når man ikke vil det samme,
- Give børnene erfaring med og støtte i at samarbejde om at finde en løsning

- Være opmærksomme på, hvilke børn der har brug for tid, hjælp og støtte i aktiviteter, rutiner eller relationer, for at barnet reelt får mulighed for at opleve demokrati

Der skal lægges vægt på medindflydelse, medbestemmelse og medinddragelse i alle situationer og rutiner.

De fysiske rammer, herunder indretning og animering af legezone, skal give valg- og deltagelsesmuligheder for alle børn, hvilket også bidrager til at fremme dannelsen.

5. Læring

Læring sker hele dagen gennem leg, socialt samspil, hverdagsrutiner og planlagte aktiviteter.

Læring er det, der sker i barnet, når det gennem sine erfaringer danner sig en forståelse for, hvordan verden hænger sammen. Spørgsmålet er hvad børnene lærer eftersom læring sker både tilsigtet og utilsigtet – også i deres dagtilbud.

Den tilsigtede læring finder sted i de aktiviteter, der er planlagt med et bestemt læringsmål.

Den utilsigtede læring finder sted hele tiden, det være sig i

- tilgangen til barnet
- omsorg og interaktioner med barnet og børnegruppen
- hverdagsrutiner
- forældrekontakt
- kommunikation medarbejderne imellem.

Viden om børns læring er afgørende for at understøtte børnenes naturlige lyst til at lære, og til at bearbejde og eksperimentere med deres erfaringer fra hjemmet og andre arenaer.

Legen og den legende tilgang til læring samt barnets interesser, undren og nysgerrighed skal være udgangspunktet for de læringsprocesser, barnet indgår i.

Arbejdet med læreplanstemaerne skal beskrives ud fra en bred læringsforståelse med fokus på centrale elementer i børns trivsel, læring, dannelse og udvikling. Det kræver at de enkelte læreplanstemaer ikke forstås isoleret, men ses i sammenhæng.

6. Etablering af et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

De pædagogiske læringsmiljøer skal understøtte børnene i deres følelsesmæssige, sociale, kropslige, og kognitive udvikling.

Det betyder, at vi forpligter os til at give børnene medbestemmelse og værdsætte deres initiativ, fantasi og virkelyst.

Rammerne i læringsmiljøet skal understøtte børnenes oplevelse af at der er plads, ro og tid til at være barn – herunder mulighed for fordybelse.

”Man skal have tid og ro til at blive til nogen, før man skal blive til noget”. (Pia Olsen Dyhr)

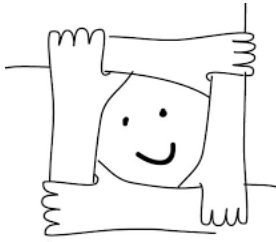
Med pædagogisk læringsmiljø forstås alt, hvad der skal til for at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Faktorer som har betydning for det pædagogiske læringsmiljø er:

- de pædagogiske medarbejders uddannelse og kompetencer
- samarbejds kvalitet og etik
- normeringen
- børnegruppens størrelse
- organisering af dagligdagen og struktur i huset
- rum og indretning – både ude og inde
- æstetisk udformning
- tilgangen til børnene
- børneperspektivet
- særlige hensyn til de børn, der er i risiko for at havne i en udsat position
- inddragelse af børnene i det praktiske arbejde
- sprogmiljøet
- forældresamarbejdet

Alle disse forhold er parametre, vi kan og skal skrue på, og samspillet mellem dem har afgørende betydning for effekten for børnene.

Etablering af pædagogiske læringsmiljøer er ikke kun være et spørgsmål om, hvilke aktiviteter man vil lave med børnene. Alle situationer og rutiner skal ses som potentielle læringsmiljøer.

7. Samarbejde med forældrene om børns læring

Det er afgørende for børnenes trivsel og udvikling, at forældrene inddrages som aktive medspillere, og som eksperter på deres egne børn.

Forældresamarbejdet omfatter:

- Indkøring
- Den daglige kontakt – løbende daglig dialog om barnets daglige trivsel og praktiske forhold
- Samtaler om trivsel og udvikling – rettidig dialog om eventuelle bekymringer
 - Ved samtaler deltager som udgangspunkt en pædagog og/eller pædagogisk leder
 - Skole/FIC-hjem samtaler har fokus på barnets læringsmiljø og trivsel både i skolen, i fritidsinstitutionen og i hjemmet.
- Forældremøder - dialog om det aktuelle og mulige læringsmiljø
- Forældrearrangementer
 - Medarbejderne er imødekomende og guidende værter for forældrene med henblik på at øge alle **børn** og familiers deltagelsesmuligheder
- Formidling - dokumentation af børnenes læringsmiljøer
 - Publiceres på KbhBarn/Aula
- Forældreråd og forældrebestyrelse - dialog om rammer og retning

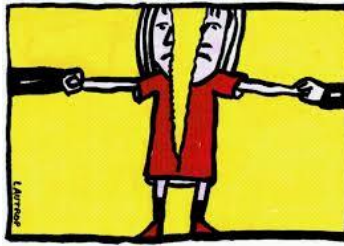
Samarbejdet skal have fokus på barnets trivsel og udvikling, samt bidrage til at understøtte barnet både i dagtilbuddet og i hjemmet.

Samarbejdet er et fælles ansvar for og en fælles interesse i, at barnet trives, udvikler sig og lærer mest muligt

Samarbejdet rammesættes, så det både inkluderer alle forældre og skaber grundlag for en konstruktiv og tillidsfuld dialog med den enkelte forælder. Det forudsætter at der udvises høj etik og respektfuld kommunikation med, til og om forældre.

Smalltalk kan være et hjælpsomt middel til at etablere relationen, men er ikke målet i sig selv, og må ikke stå i stedet for dialogen om barnet.

8. Børn i udsatte positioner

*Børn i udsatte positioner
er børn med særlige
rettigheder.*

Alle børn kan i perioder være i udsatte positioner. Det kan for eksempel være på baggrund af:

- U hensigtsmæssig struktur med ekskluderende praksis til følge
- U hensigtsmæssigt samarbejde – både kollegialt og i forældresamarbejdet
- Skilsmisse
- Alvorlig sygdom/dødsfald i familien
- En svag socioøkonomisk baggrund
- Sociale eller adfærdsmæssige udfordringer
- Ensomhed
- Mobning
- Fysiske/psykiske funktionsnedsættelser

Fælles for dem er, at de er i risiko for mistro og for at være på kant af fællesskabet - i nogle tilfælde helt uden for fællesskabet.

Udsatte positioner er kontekstafhængige, og kan altid forandres, og det er opgaven.

Disse børn har brug for og ret til, at læringsmiljøerne bliver tilrettelagt, så de har mulighed for at deltage, og blive mødt positivt i et stimulerende børnefællesskab, hvor de oplever sig betydningsfulde. Det kræver en stærk og kompetent pædagogisk indsats, med afsæt i faglig refleksion og med fokus på at ændre adgangsbilletten til fællesskabet.

Struktur og organisering skal bidrage til at minimere udsathed, og aktiviteter skal planlægges med særlig opmærksomhed på at rumme alle børn.

Når et barn (blandt andet via TOPI) vurderes til at være i en udsat position, inddrages forældrene med henblik på at kvalificere, hvordan barnets trivsel og udvikling bedst muligt understøttes. Den tværfaglige support inddrages efter behov.

Børn i udsatte positioner vil også gerne samarbejde med de voksne – men de voksne skal gøre det muligt for dem.

9. Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til indskolingen

Tryghed og genkendelighed i forbindelse med skolestart styrker børnenes overgange, reducerer kompetencetab

Tryghed er afgørende for at børnenes overgang til de nye rammer bliver en succes. Et systematisk samarbejde mellem den afgivende og modtagende enhed, med udgangspunkt i det enkelte barn, spænder et sikkerhedsnet ud under børn og forældre. Med henblik på at skabe genkendelighed kommer klyngens overgangsteam, allerede 8 måneder før børnene skal starte i fritidsinstitutionen, rundt i storbørnsgrupperne. Overgangsteamet består af medarbejdere fra fritidsinstitutionen, der målrettet arbejder med børnene ud fra en beskrevet ramme, og derigennem danner relationer til børnene. På den måde sikrer vi en glidende overgang, der både reducerer børnenes kompetencetab og kompenserer for relationstab⁵

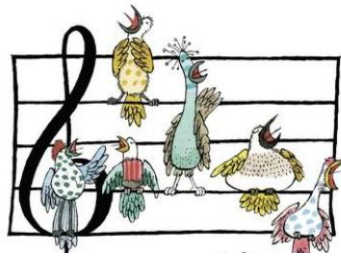
Etablering af klyngens overgangsteam supplerer samarbejdsaftalen mellem skolen, fritidsinstitutionen og børnehaverne på Christianshavn – både de selvejende og de kommunale.

Samarbejdsaftalen indeholder blandt andet følgende delmål:

- fælles forståelse for og tilgang til børns læring og hvad der er vigtigt for børnene
- fælles værdier med tilhørende adfærd
- fælles forståelse for børn i udsatte positioner
- fælles begrebsforståelse mellem børnehave, FIC og skole
- høj kvalitet i vidensoverdragelser
- at alle udfordrede børn er identificeret

⁵ "Samarbejde om det skolestartende barn", Inger Schoug Larsen, Akademisk forlag 2014

10. Etablering af en evalueringskultur

*Evaluering er
kompetenceudvikling
og afgørende for det
"næste skridt".*

Evaluering af egen praksis er en forudsætning for udvikling af praksis. Derfor er evaluering et vigtigt redskab som kræver refleksionskompetencer, og tager udgangspunkt i nysgerrighed, undren og observation.

Arbejdet med evaluering er en firedelt proces:

- Observation – undren eller nysgerrighed og umiddelbar refleksion
- Undersøgelsesmetoder og dokumentation
- Analyse af data
- Planlægning af fremtidige mål, tiltag og tegn

En effektiv evalueringskultur hviler på en struktureret tilgang, og derfor evalueres den pædagogiske praksis systematisk med henblik på at trække læring ud af erfaringer og bruge det som afsæt for det videre arbejde. For at styrke systematikken anvender vi de i klyngen udvalgte metoder (Se Værktøjskassen).

Med henblik på at opnå en positiv effekt for børnene skal vi indtænke deres perspektiv i evalueringskulturen og være opmærksomme på at:

- vi aktivt inkluderer børnene i evalueringsprocesser, når det er passende
- vi fokuserer på effekten for børnene
- vi har fokus på processer frem for produkter
- vi reflekterer børnenes erfaringer og udsagn, så de får øje på egen læring.

Arbejdet med den styrkede læreplan kræver, at vi skærper og udvikler vores kompetencer i forhold til refleksion og evaluering samt prioriterer dette læringsrum som en vigtig del af processen. Det er en ledelsesmæssig opgave at sikre, at der bliver afsat ressourcer til at arbejde med evaluering, og det er den enkeltes ansvar at forholde sig fagligt reflekterende til egen og andres praksis.

11. Pejlemærker

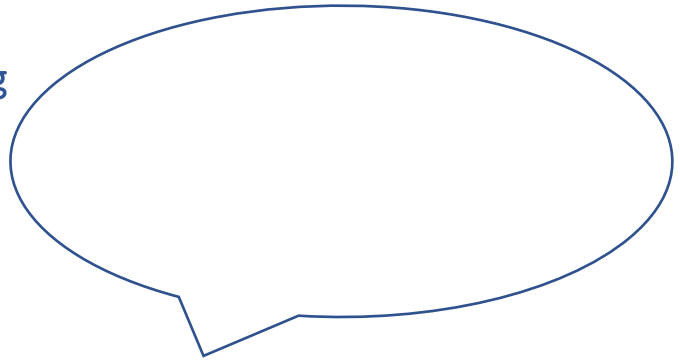
Københavns Kommunes seks pædagogiske pejlemærker har til formål at sikre en høj kvalitet af dagtilbuddet.

1. Sociale relationer – *positiv voksenkontakt hver dag*
2. Inklusion og fællesskab – *børne- og ungefællesskaber til alle*
3. Sprogindsatsen – *muligheder gennem sprog*
4. Forældresamarbejde - *forældrepartnerskab*
5. Sammenhæng - *også i overgange*
6. Krav om refleksion og metodisk systematik i den pædagogiske praksis

Opgaven er at integrere pejlemærkerne i den daglige praksis.

Det betyder at uanset hvilket pædagogisk tema vi har fokus på, skal vi - udover læreplanstemaerne - inddrage pejlemærkerne i såvel planlægning som evaluering.

12. Alsidig personlig udvikling

Den pædagogiske læreplan skal understøtte at alle børn udfordrer, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder og køn samt social og kulturel baggrund. (Mål fra DSL)

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning børnene imellem og mellem børnene og de pædagogiske medarbejdere. Det skal være præget af omsorg tryghed og nysgerrighed så alle børn udvikler engagement, livsduelighed og gå-på-mod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering. (Mål fra DSL)

I børnehaven skaber vi trygge rammer for børnene gennem positiv og anerkendende tilgang til det enkelte barn hver dag. De oplever nærværende og omsorgsfulde voksne som giver dem mod på livet og tro på sig selv.

I børnehaven inddrager vi børnene i alle dagens aktiviteter og giver dem dermed mulighed for at øve, lære og være en betydningsfuld del af fællesskabet.

Udover vores pædagogiske aktiviteter, inddrager vi børnene i dagligdagen. De er med til at hente mad, vaske borde, ordne vasketøj mm. Herigennem styrker vi børnenes alsidige udvikling og giver mulighed for læring dagen igennem.

Vi arbejder med selvhjulpenhed og giver god tid til at børnene øver sig i at tage tøj af og på, ligesom de selv får lov til at dække bord, øse mad op og vaske borde.

Vi sætter ord på børnenes handling og giver dem dermed en forståelse af deres handlinger og vejleder i svære situationer.

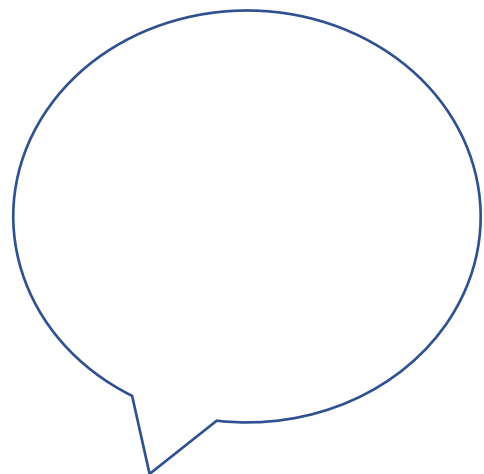
Det gør vi ved dagligt at inddele børnene i behovsgrupper, samt lave ugentlig pædagogisk planlægning. Vi har fokus på:

- Børnene bliver støttet i at kende egne grænser og turde sige fra.
- De får mulighed for at udvikle sig med egne udtryksformer og kunne give udtryk for egne følelser.
- Børnene skal kunne genkende forskellige følelser hos andre og udvise empati.
- Vi holder dagligt samlinger enten som gruppe eller i fællesskab, her understøtter vi børnene i at øve sig i at ytre sig foran andre og udvikle mod og selvtillid gennem indhold og sprog.
- Vi følger børnenes spor, så de har mulighed for at udforske, udfordre og erfare ud fra egen nysgerrighed, i samspil med de voksne.
- Vi arbejder målrettet med at alle børn udvikler selvhjulpenhed gennem dagligdagens rutiner

- I børnehaven deler vi børnene i mindre børnefællesskaber.
- I de små fællesskaber mødes barn/voksen i en relation baseret på ligestilling, respekt og anerkendelse af barnet. De små grupper, fremmer børnenes selvverd, og er med til at udvikle deres selvstændighed, da vi bedre kan imødekomme deres behov og udvikling. Samtidig giver det de voksne en bedre mulighed for at se det enkelte barns potentialer og udviklingstrin.
- Vi har fokus på gennem den pædagogiske planlægning via variation at udfordre børnene kognitivt og motorisk.
- Vi har fokus på at skabe nok legezoner der understøtter leg og relations dannelse
- Vi har fokus på genkendelighed og tydeliggørelse af dagligdagen, ved eksempelvis at benytte piktogrammer, ugeplaner i børnehøjde.
- Vi er rollemodeller og deltagende i lege og taler børnene op.

Vores evaluering har vist os at vi i Krudthuset i højere grad kan understøtte børnenes alsidig personlig udvikling ved at arbejde systematisk med værktøjer fra fri for mobberi .

12: Social udvikling

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber og at alle børn udvikler empati og relationer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber hvor forskellighed ses som en ressource og som bidrager til demokratisk dannelse.

At gå i børnehaven er en social øvelse i sig selv. Børnene er konstant i en social sammenhæng med deres kammerater og deres voksne. Vi arbejder derfor systematisk og metodisk ud fra en række pædagogiske greb som styrker børnenes sociale kompetencer.

I det daglige har vi særligt fokus på, at børnene viser, at de respekterer hinanden for den de er, og drager omsorg ved at trøste og hjælpe hinanden. Vi støtter dem i at turde sige fra og vise sine følelser, samt lære, at aflæse hinandens kropssprog. Vi hjælper børnene til at forstå forskellighed som en ressource. Både gennem samarbejdsøvelser og også i den daglige anerkendende tilgang.

Vi har fokus på at sikre social udvikling gennem hele dagen, og benytter af pædagogiske værktøjer pædagogisk planlægning og inddeler børnene i små behovsgrupper. Det gør vi ved at tilgå alle dagligdagens situationer og rutiner som udviklende og givende læringsrum, hvor børnene inddrages.

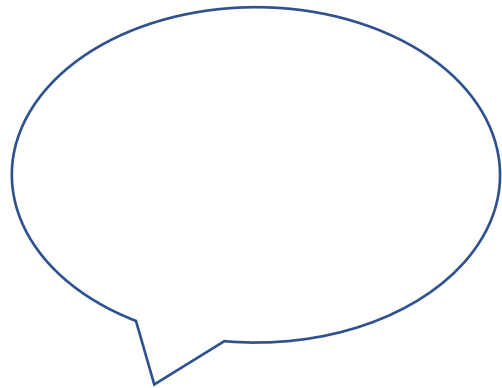
Vi har fokus på børnefællesskaber og værner herom. Vi ser barnet som et individ i fællesskabet. Vi skaber rammer og betingelser for både større og mindre børnefællesskaber således, at alle børn udvikler leg, empati og danner relationer til hinanden.

Vi benytter os af følgende pædagogiske greb.

- Rum og indretning Hvor der fokus på legezoner tilpasset børnegruppens størrelse og aldre. Samt variationen af legetilbud i forhold til low arousal og high arousal.
- Vi er dækker op til leg/animere rummet for at skabe de bedst mulig rum for social udvikling. Vi har fokus på, at gøre det om morgenen og efter eftermiddagsstunden.
- Når børnene møder ind i Krudthuset møder de et læringsrum om morgenmad og leg.
- De voksne sætter sig selv i spil via leg og sprog og agerer fordomsfrit ifølge forskelligheder.
- Vi understøtter social udvikling via børnefællesskaber omkring aktivitet på tværs af hus og afdelinger
- Vi understøtter samlinger med et fælles meningsfulgt tredje, hvor børnene øver sig i at lytte til hinanden og oplever at blive en del af et større børnefællesskab.
- Vi bidrager til demokratisk dannelse ved at tale fordomsfrit, sætte ord på og benævne børnenes følelser og behov, hvor vi har fokus på at give tid, og rum til børnenes egne tanker.
- Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden. Det kan være i garderoben, hvor de større børn kan hjælpe de mindre med at tage tøj af og på, eller i spisesituationen hvor de deler kopper ud til hinanden.
- Vi udfolder *madmod* ved at agere understøttende og nysgerrige må maden. For os handler det om, at alle børn får tilbudt alt slags mad, vi inviterer børnene til at være madmodige og smage på mad de ikke har smagt før.
- Vi har særligt fokus på at understøtte og udfolde begrebet selvhjulpethed under måltidet- det gør vi ved at børnene selv hælder med små kander ved alle måltider, bruger gaffler og knive og har adgang til klude og selv kunne smide madaffald i bio dynamisk spand.

Vores evaluering har vist at vi i Krudthuset ikke arbejder systematisk med værktøjerne fra fri for mobberi – dette vil vi i 2021/2022 rette den pædagogiske og ledelsesmæssige opmærksomhed omkring- og sikre en fælles grundforståelse af fri for mobberi for alle medarbejdere i Krudthuset. Alle medarbejdere skal på et fælles fri for mobberi kursus 2021. Målet er at alle stuer arbejder systematisk med værktøjerne fra fri for mobberi ved udgangen af 2022.

13. Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn udvikler sprog, der bidrager til at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn opnår erfaring med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som de kan anvende i sociale fællesskaber.

I børnehaven arbejder vi målrettet med, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner. De voksne fungerer som rollemodeller for børnene og børnene guides i at indgå i fællesskaber med andre børn, hvor sprogudviklingen har sine bedste betingelser. Det gør vi ved at inddrage børn i små behovsgrupper, og lave ugentlig pædagogisk planlægning.

Vi arbejder med at skabe små læringsmiljøer, der inspirerer til leg og fremmer deres sproglige kompetencer. Vi inddrager science og giver derved mulighed for at børnene oplever en nuanceret dagligdag. (se, føle, dufte)

Vi sætter ord på vores praksis og børnenes initiativer og giver børnene tid til at respondere. Vi fordeler os i små grupper om formiddagen og giver dermed de bedste betingelser for nærvær og for at barnet får ro til at kommunikere, fortælle og hjælpes til at udtrykke sig.

- Vi introducerer dagligt børnene for et bredt og nuanceret sprog gennem dialog, både i samtaler og igennem legen. Vi giver børnene god tid til at respondere og følger deres spor.
- Vi støtter børnene i at kommunikere nuanceret og opnå sprogforståelse. Vi arbejder med historiefortællinger, dialogisk læsning, rim og remser, bordteater og begreber så børnene udvikler deres ordforråd.
- Børnene understøttes til at bruge mange forskellige udtryksformer, både verbale og nonverbale og udvikler på den måde en sproglig kreativitet.
- Vi har fokus på literacy for børn. Det vil sige at vi med udgangspunkt i børnenes interesser og spor finder bøger som understøtter og udfolder sproget omkring det enkelte tema. Vi lærer børnene at en bog har en forfatter og en illustratør, at nogle bøger har mange ord og nogle slet ingen. Vi kommer rundt om sproget gennem børnenes associationer og indfald.
- Krudthuset har mulighed for at benytte lokalbibliotekets tilbud til lån af bøger mm.

I dagligdagen bruger vi sang, rim, remser og bøger til at understøtte deres sproglige udvikling. Bøger er tilgængelige for børnene, ligesom vi illustrerer de emner vi arbejder med, så det er synligt i børnehøjde. Vi bruger historie læsning til at udfordre, fremme forståelsen og skabe nysgerrighed.

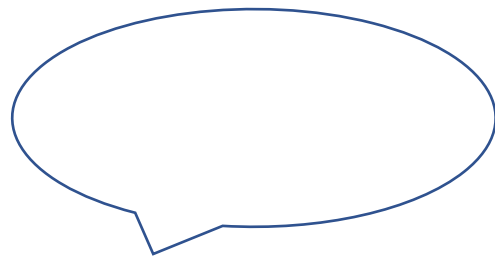
- Vi har fokus på at bruge sproget til at tydeliggøre og skabe opmærksomhed omkring alle dagligdagens overgange og rutiner.
- Vi har fokus på at børnene lære og udvikler sproget gennem handlinger, herved har vi fokus på at inddrage børnene igennem hele dagen
- Vi har fokus på at benævne børnenes handlinger, ikke kun i konflikter men også i høj grad de gode handlinger.
- Vi har så vidt det er muligt fokus på at sproglig udvikling foregår i børnehøjde
- Vi bruger Fri for Mobberi plakaterne til at visualisere og italesætte børnenes følelser.
- Vi har fokus på at alt sproglig udvikling i alle pædagogiske aktiviteter og rutiner er den voksnes ansvar.

Vores evaluering har vist os at vi skal rette en særlig ledelsesmæssig og pædagogisk opmærksomhed på at arbejde med tidlig literacy.

- Vi understøtter literacy visuelt ved at have tydeligt skift med store blok bokstaver med tilhørende foto af legeting på vores legekasser
- Der er navn på børnenes skuffer og garderobe pladser

På den måde får børnene en gradvis forståelse af hvordan skriftsproget hænger sammen med det verbale sprog og hvordan skrift sproget kan beskrive verdenen

14. Krop, sanser og bevægelse

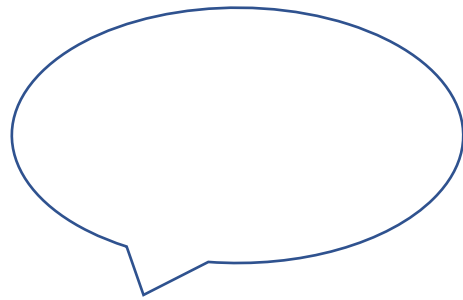
Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

- I børnehaven har vi fokus på kroppen i de fleste aktiviteter og dagligdags gøremål.
- Vi tilrettelægger forholdende så børnene altid kan være selvhjulpne og øve sig i f.eks. hælde op, smøre brød, dække bord, tage tøj af og på, rydde op på stuen og legepladsen. Således at både den fin- og grovmotoriske udvikling bliver udviklet.
- Vi opstiller læringsmiljøer hvor kroppen bliver bedst muligt udfordret, f.eks. med forhindringsbaner, trampoliner, forskellige former for cykler, trillebørene m.m.

- Vi tager på ture til steder hvor kroppen og modet til at bruge den bliver udfordret og stimuleret.
- Vi tilrettelægger musikforløb med forskellige genre og tempo. Børnene får erfaring med at følge sine impulser og mærke at den også kan falde til ro igen til stille afspænding.
- Vi har køkkenhaver som børnene er med til at skabe. Her får børnene oplevelser som er både sanselige, kropslige og æstetiske.

15. Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn får konkrete erfaringer med naturen. Som udvikler deres nysgerrighed og deres lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaring med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

I børnehaven tilrettelægger vi aktiviteter og ture så børnene får førstehåndsindtryk af dyr, planter og naturmaterialer. Vi har mange muligheder i nærmiljøet som høns og heste men også naturområder med et rigt krible-krable liv.

Vi besøger jævnligt Naturværkstedet. Her får børnene gode fællesoplevelser med både udendørs madlavning, planter, blomster og bier. Børnene støttes i at undre sig, stille spørgsmål og søge svar på naturfænomener og sammenhænge.

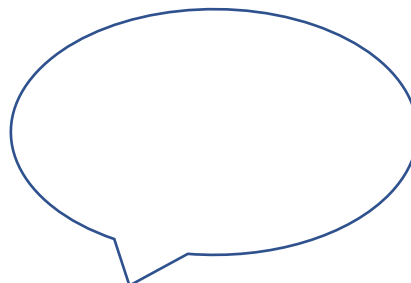
Børnene skal opleve glæde ved at færdes i naturen uanset årstid og vejr. Vi guider og vejleder dem i hvordan og hvorfor det er vigtigt at passe på naturen. F. eks med temaer som skrald, køkkenhave og kompost.

Vi har aktiviteter som pirrer børnenes nysgerrighed på natur og tekniske sammenhænge. F.eks.

- Flyde/synke
- Lys/skygger
- Tal og mål
- Stjerner og månen
- Edderkoppespind

Vi har etableret en fin sneglefarm på legepladsen, som giver anledning til både alene og i høj grad sammen med andre erfarer, at stille spørgsmål. De voksne lytter, stiller spørgsmål og giver god plads til børnenes egne teser.

16. Kultur, æstetik og fællesskaber

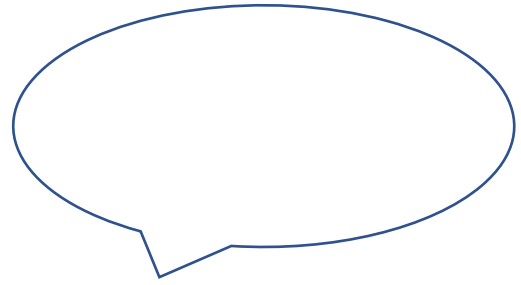

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed og at børnene får erfaring med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

- I børnehaven skaber vi læringsmiljøer så alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber. Her får de mulighed for at opleve egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Vi tager på mange inspirationsture både i nærmiljøet og til større kulturinstitutioner, museer m.m.
- Vi samler viden og pirre børnenes nysgerrighed og folder temaerne ud hjemme i børnehaven. Vi har temaer både stuevis men også på tværs.
- Børnene har adgang til materialer og teknikker, der understøtter fantasien og bidrager til børnenes egne skabende aktiviteter. De skal have mulighed for at finde ro og tid til fordybelse i kreative processer og blive fortrolige med forskellige udtryk.
- Vi præsenterer børnene for mange forskellige former for musik og giver dem adgang til diverse instrumenter, også de hjemmelavede.

17. Inddragelse af lokalområdet/nærmiljøet

I Krudthuset anvender vi vores lokalmiljø til at tilbyde børnene nye muligheder for bevægelse og kulturelle oplevelser. Vi går ture på havn og i nærliggende små skove, og benytter de mange gode legepladser i boligområderne til sansemotoriske udfordringer.

Vi besøger kirker, og spiller på instrumenter, vi tager havnebussen og vi går ture på Christiania og Refshaleøen, og taler om livs- og boformer.

Med vores ældste børn, har vi fokus på at samarbejde med fritidshjem og skole om at anvende deres lokaler til at præsentere børnene for nye omgivelser.